

Žák musí zažít úspěch

Dva vesničtí kantoři zvítězili v soutěži o nejlepšího učitele. „Mé téma je hledání cest, jak se dítě učí,“ říká Tomáš Chrobák.

Radka Hrdinová
reportérka MF DNES

Pro silnici je to ze školy v Bašce nedaleko Frýdku-Místku do Janovic necelých pět kilometrů. Polními cestami ještě méně. V Bašce učí matematiku na vesnické škole Tomáš Chrobák, letošní vítěz českého kola mezinárodní učiteléské soutěže Global Teacher Prize. V Janovicích působí učitelka přírodopisu a angličtiny Monika Olšáková, které odborná porota v konkurenci z celého Česka přisoudila druhé místo. „Přátelé se nás ptali, co tu dýcháme za vzduch. Já si ale myslím, že poctivá kantořina se dělá právě na malých školách,“ okomentovala společný úspěch Monika Olšáková.

Proč učíte? Co vás na tom baví?

Monika: Kde mám začít? Já svou práci miluji. Baví mě, kolik mi dává příležitostí. Není to jen o učení, ale o možnosti spolupracovat se spoustou lidí.

Tomáš: Jde mi to a také je to práce, u které se mohu i po deseti letech zlepšovat, není to ukončená cesta. Je to zároveň práce, která má dopad, cesta, jak změnit ne možná svět, ale ten kousek, kde žiji.

O učitelích se obvykle mluví jména v souvislosti s platy. Co vedle nich však učitel potřebuje?

Monika: Jednoznačně volnost, abych mohla učit tak, jak si myslím, že je to pro děti prospěšné. Ta začíná i končí s podporou vedení školy. Už jsem zažila, že to nefungovalo. My oba teď máme štěstí na velmi otevřeném ředitele.

Souhlasíte s vaší kolegyní?

Tomáš: Ano. Na této škole jsem rok. Předtím jsem deset let učil na velké škole, kde jsme měli špičkové progresivní vedení. To se pak vyměnilo a už jsem necítil stejnou vizi i svobodu, kterou jsem potřeboval pro svou práci. Beru to, každý to vidí jinak. Proto jsem odešel, byl jsem rok na rodičovské dovolené. Když jsem byl osloven, jestli bych nešel učit na

vesnici, byla to nová výzva, a navíc mi vedení dalo volnou ruku.

Matematiku, kterou učíte, má řada dětí za strašáka.

Tomáš: Dělam vše pro to, aby si mi žáci odpor k matematice a obecně k přemýšlení nevybudovali. Mým

cílem je žák, který rád myslí a rád řeší problémy, není líný intelektuálně pracovat. Ať jen nevěří autoritám, ale je schopen si obhájit názor a vůbec ho mít.

Monika: To je přesné.

S tím si moc lidí právě hodiny matematiky nespojuje.

Tomáš: Přitom právě matematika k tomu dává mocné prostředky, protože je dokazatelná a bezesporná. Děti mohou obhájit a vyvrátit názor bez emočních argumentů. Není to občanská výchova; v matematice existuje jedno správné řešení. Jde jen o to, jestli je žák dokáže najít a obhájit. Další velké téma je umět vystopovat trasu, kterou k poznatku došel. To je momentálně i moje osobní velké téma, hledání cest, jak dítě získává nové poznatky, abych věděl, kde jsou kritická místa.

Jak to děláte, aby se v hodině do práce zapojily všechny děti?

Tomáš: Dobrý učitel dokáže úlohy diferencovat tak, aby i slabší žák zažil úspěch. Největší průšvih je, když dám úlohu, kterou slabý nevyřeší a silný se u ní nudí. V dobré hodině dostane příležitost každý.

V ukázkové hodině, kterou jste zaujali odbornou porotu soutěže, jste toho oba mnohem více namluvili s jednotlivými dětmi v lavicích než před tabulí pro celou třídu.

Monika: To je v pořádku. Učitel by měl mluvit maximálně třetinu hodiny, ne-li méně. Zbytek by měly mluvit děti. Mně se líbí poslouchat, jak děti přemýšlejí, diskutují, také se tím nejvíce naučí. Ono to nefunguje jen u dětí, vidím to i u nás dvou. Když o něčem diskutujeme, dojdou k takovým věcem, které bych sama nikde nevyčetla.

Platí to i v matematice? Vy se v hodině hodně věnujete tomu,

Hodina o mazořavkách

Místo toho, aby jen vykládala, diskutovala Monika Olšáková se sedmáky o informacích získaných z připraveného textu. Ověření na konci hodiny prokázalo, že se toho naučili opravdu hodně.

2x foto: Kateřina Lánská

Tomáš Chrobák

Na Základní škole Baška učí matematiku a tělocviki. Matematiku vyučuje Hejného metodou, kterou také lektoruje. Vytváří pracovní sešity pro žáky, natáčí webináře pro učitele, pořádá kavárny pro rodiče. Je členem Národního kabinetu matematiky, ve volném čase organizuje pro děti ve Frýdku-Místku Sobotní školu hrou.

Monika Olšáková

Vyučuje chemii, přírodopis, angličtinu a environmentální výchovu na Základní škole Janovice. Zaměřuje se na badatelské pojetí výuky, systematicky rozvíjí čtenářské dovednosti svých žáků. Je lektorem programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení a koordinátorkou ekologické výchovy.

aby děti vyjadřovaly, jak se cítí, dáváte jim prostor pro sebehodnocení a hodnocení ostatních. Co říkáte lidem, kteří si myslí, že takovým učením bez drilu a stresu se toho děti z matematiky moc nenaučí?

Tomáš: Já s nimi nemám problém, jen bych chtěl, aby své názory obhájili. Ať nekončí tím, že to děti naučíme drilem a částými písemkami, ať to také obhájí nejnovějšími poznatky vědy. A ty mluví jasně o tom, že učit se drilem je přežití a že člověk je schopen se učit pouze v bezpečném prostředí.

Učíte matematiku Hejného metodou - takto učíte od začátku?

Tomáš: Deset let jsem učil tradičně, hledal jsem, jak se dál jako učitel vzdělávat, ale narážel jsem jen na útržky typu zábavná matematika. O důležitých věcech, jako je hodnocení nebo diferenciací výuky ve třídě, jsme se nebavili. Pak jsem jel na letní školu Hejného matematiky a dávalo mi to smysl. Zařadil jsem pak do výuky takové věci,

Děti v roli učitele

Polovinu hodiny, kterou Tomáš Chrobák zaujal odbornou porotu, vedly samy děti. Pro své spolužáky připravily úlohy o několika úrovních obtížnosti. Poroťe se líbila schopnost dětí samostatně pracovat, dávat si navzájem zpětnou vazbu a přitom se respektovat.

jako je například práce s chybou, které mi dříve buď nedocházely, nebo jsem je dělal jen zčásti, intuitivně. Čím víc se tomu věnuji, tím víc mi to dává smysl.

Oba učíte na vesnici a učíte netradičně. Co na to říkají rodiče?

Tomáš: Pořádám pro ně kavárny, kde vysvětluji, jak a proč učím tak, jak učím. Když jsem to na ně vybalil poprvé, viděl jsem, jak si říkají, že jsem buď blázen, nebo věrozvěst. Často se to řeší před přijímačkami. Nejhůř se mi daří domluvit se s rodiči, kteří matematiku sami studovali, ti si moc nedokážou představit, že by to mohlo jít i jinak. Rodiče, kteří ve škole matematiku rádi neměli, mé myšlenky přijímají s chutí, věří, že to u jejich dětí dokážu změnit. Monika: Jsou báječní, když vědí, co a proč dětem nabízíme.

To zní, jako by to u předmětů jako přírodopis, ze kterých se nedělají přijímací zkoušky, bylo jednodušší...

Monika: Hodně rodičů říká, že své potomky nechávají u nás na škole právě kvůli tomu, že učíme alternativně. A také děti jsou většinou na mé straně. Zaměřuji se na čtenářské dovednosti a na badatelskou výuku. Pokusy děti baví, a když mají dobré texty a vidím na nich, jak jsou do výuky ponořené, je to skvělý pocit.

Zkoušíte je před tabulí?

Monika: Já nezkouším, zkoušení u tabule nesnáším, je to přežitek z doby Marie Terezie. Hodnotím prezentace. Vyberou si téma a pak ho představí ostatním. Ale musí to být se vším všudy, hodnotím podle předem daných kritérií.

Známkuje?

Monika: Máme i běžné známkování, ale není to jen o znalostech. Když bych celé hodnocení zúžila jen na známku z písemky, znehodnotila bych svou vlastní práci.

Nový seriál MF DNES od 29. 6.
50 ČESKÝCH KRÁS

+ BONUS letní kuchařka ONA DNES | Předplatné jen za 89 Kč týdně

DNES

Předplatné na období od 29. června do 31. srpna 2019 objednávejte na www.mfdnes.cz/leto. Nabídka platí do 27. 6. 2019.